

POLITYKA WOLONTARIATU W OGÓLNOPOLSKIM TOWARZYSTWIE OCHRONY PTAKÓW

Niniejszy zbiór zasad wolontariatu w Ogólnopolskim Towarzystwie Ochrony Ptaków powstał w ramach projektu „Wolontariat wysokich lotów” współfinansowanego ze środków Programu Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020.

Spis treści

Wstęp	4
Znaczenie współpracy z wolontariuszami dla OTOP	5
Polityka wolontariatu OTOP	5
Priorytety wolontariatu w OTOP	6
Kim są wolontariusze OTOP	6
Podstawowe zasady działania wolontariatu w OTOP	7
Organizacja i koordynacja wolontariatu w OTOP.....	10
Oferta dla wolontariuszy OTOP	16
Grupy lokalne OTOP	17
Wsparcie merytoryczne wolontariuszy	19
Integracja społeczności wolontariuszy	20
Postanowienia końcowe.....	20

Wstęp

Polityka wolontariatu w Ogólnopolskim Towarzystwie Ochrony Ptaków (zwane dalej Polityka) jest dokumentem przyjętym uchwałą Zarządu 2019/04/05 w dniu 27 września 2019 r.

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (zwane dalej OTOP lub Towarzystwo) wypełnia swoją misję i wynikające z niej cele przy wsparciu swoich członków, wolontariuszy i sympatyków. Bez tego wsparcia misja Towarzystwa nie może być w pełni realizowana. Role członka, wolontariusza i sympatyka często przenikają się, choć nie jest to zasadą.

OTOP uważa za istotną i celową współpracę z wolontariuszami wszędzie tam, gdzie jest to ważne dla ochrony ptaków i ich siedlisk, a także szerzenia wiedzy o przyrodzie i potrzebie jej ochrony.

Wszystkie dokumenty określające cele i zadania OTOP traktują o wolontariuszach, podkreślając znaczenie ich wsparcia i zaangażowania, a niniejsza polityka odwołuje się do tych dokumentów.

Zadaniem niniejszej Polityki jest stworzenie przejrzystych zasad działania wolontariatu w OTOP oraz określenie priorytetów współpracy z wolontariuszami.

Rys. Justyna Kierat

Znaczenie współpracy z wolontariuszami dla OTOP

Wolontariuszami OTOP są osoby o bardzo różnym doświadczeniu, kwalifikacjach i kompetencjach, które łączy dążenie do poszerzania swoich umiejętności i wiedzy, a także chęć społecznej pracy na rzecz ochrony przyrody.

Umiejętności i doświadczenie osób wykonujących prace wolontariackie podnoszą w znaczącym stopniu jakość i zakres zadań wykonywanych przez OTOP. Dotyczy to zarówno pracy świadczonej przez wolontariuszy będących wykwalifikowanymi obserwatorami ptaków, jak i specjalistów dziedzin innych niż przyrodnicze.

Zaangażowanie wolontariuszy sprawia, że swoimi działaniami wspierają ochronę dziko żyjących ptaków oraz docierają do wielu cennych przyrodniczo miejsc, do których OTOP w inny sposób nie byłby w stanie dotrzeć. Wolontariusze stanowią także swego rodzaju łącznik pomiędzy Towarzystwem i szeroko rozumianym społeczeństwem, podejmując się z ramienia OTOP działań z zakresu edukacji przyrodniczej, informując o bieżących potrzebach ochrony przyrody czy wreszcie o samej misji Towarzystwa. W ten sposób wolontariusze (razem z członkami i sympatykami) stanowią kapitał społeczny OTOP. Ich wsparcie jest kluczowe w szerzeniu wiedzy o potrzebach ochrony ptaków i ich siedlisk, w tym również przy realizacji krajowych i międzynarodowych kampanii na rzecz ochrony przyrody.

Wolontariusze wspierają OTOP w każdym możliwym aspekcie jego działalności – począwszy od badań nad ptakami, poprzez prace porządkowe w rezerwatach, edukację dzieci i dorosłych, profesjonalne doradztwo, po wsparcie codziennej pracy administracyjnej Towarzystwa.

Działania wolontariuszy stanowią inspirację dla całego zespołu zatrudnianych w OTOP pracowników, nierzadko stając się siłą napędową podejmowanych przez Towarzystwo zadań.

Polityka wolontariatu OTOP

Zasięg i efektywność działań OTOP silnie powiązane są z tym, jak sprawnie Towarzystwo jest w stanie mobilizować i angażować wolontariuszy do wspólnej realizacji tych działań. W tym kontekście niezwykle ważne jest również odpowiednie zarządzanie zarówno osobami nowo pozyskanymi do współpracy, jak i wolontariuszami, którzy współpracują z OTOP od dłuższego czasu (czasami od wielu lat). Stąd niekwestionowana potrzeba profesjonalizacji wszelkich procesów związanych bezpośrednio i pośrednio z wolontariatem w OTOP. Do procesów tych należą m.in.: pozyskiwanie wolontariuszy do współpracy, komunikacja pomiędzy OTOP i wolontariuszami, budowanie poczucia więzi wolontariuszy z organizacją, przepływ informacji o bazie wolontariuszy pomiędzy pracownikami Towarzystwa czy wreszcie integracja społeczności samych wolontariuszy. Niniejsza Polityka jest odpowiedzią na potrzebę zorganizowania tych zadań w oparciu o najwyższe standardy, przy założeniu, że każde z nich wymaga specyficznego podejścia. Jednocześnie uszczegóławia ona podstawowe zasady wolontariatu w OTOP zawarte w „Regulaminie wolontariatu w OTOP”.

Ponadto do ważnych zadań niniejszej Polityki należą:

- Unaocznienie wszystkim osobom zaangażowanym społecznie i zawodowo w działania OTOP, jak ważną część Towarzystwa stanowią wolontariusze,

- Podkreślenie roli grup lokalnych OTOP w propagowaniu i wypełnianiu misji OTOP wśród mieszkańców poszczególnych regionów Polski,
- Zapewnienie transparentności procesów – dzięki Polityce wolontariusze wiedzą, jaką rolę pełnią w organizacji, jak przebiegają konkretne procesy związane z zarządzaniem ich pracą itp.,
- Zagwarantowanie sprawności i prawidłowości wszelkich procesów związanych z wolontariatem.

Priorytety wolontariatu w OTOP

Wolontariuszami OTOP są osoby, których rozumienie potrzeby i zasad ochrony przyrody zgodne jest z misją i celami OTOP.

Towarzystwo rozwija sieć wolontariuszy w celu pełniejszego i efektywniejszego wypełniania swojej misji.

Towarzystwo rozwija i koordynuje wolontariat, kierując się najwyższymi w tym zakresie standardami.

Wszyscy wolontariusze OTOP traktowani są w oparciu o jednakowe zasady.

Wszystkie procesy związane z zarządzaniem wolontariatem w OTOP są transparentne.

Kim są wolontariusze OTOP

Zgodnie z wymogiem formalnym zawartym w Regulaminie wolontariatu w OTOP, wolontariuszem Towarzystwa jest każda osoba, która dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonuje pracę w ramach statutowych działań OTOP.

OTOP wyróżnia dwie grupy wolontariuszy:

- Wolontariusze specjaliści – biorący udział w projektach polegających na badaniach terenowych ptaków i ich siedlisk.
- Wolontariusze wspierający – współpracujący z OTOP w ramach innych działań, takich jak organizacja imprez masowych, plenerowych, tworzenie publikacji i innych materiałów OTOP, pomoc w pracach regionalnych biur Towarzystwa, akcje pomocy ptakom, działania edukacyjne, prace na rzecz rezerwatów OTOP. Są to także osoby, które wykonują zdjęcia i rysunki na potrzeby promocji tematyki ochrony przyrody, jak również specjaliści innych niż ornitologia dziedzin udzielający OTOP konsultacji.

Jedna osoba może być jednocześnie wolontariuszem specjalistą i wolontariuszem wspierającym, funkcje te nie wykluczają się.

Podstawowe kryterium doboru wolontariuszy OTOP stanowi, że są to wyłącznie osoby, których przekonania i zasady są zgodne z misją i celami OTOP. Ten niepisany wymóg jest kluczowy, gdyż gwarantuje możliwość pełnej współpracy i zaangażowania.

Zgodnie z Regulaminem wolontariatu w OTOP, do obowiązków każdego wolontariusza należą:

- Przestrzeganie obowiązujących przepisów prawa oraz zasad współżycia społecznego,

- Przestrzeganie regulaminu wolontariatu w OTOP,
- Dbanie o dobre imię OTOP,
- Szanowanie powierzonego mu mienia,
- W przypadku powierzenia wolontariuszowi mienia, niezbędnego do wykonywania powierzonych mu działań, wykorzystywanie go wyłącznie do celów związanych z realizacją tych zadań oraz zwrócenie tego mienia na wezwanie Towarzystwa.

Podstawowe zasady działania wolontariatu w OTOP

Wolontariat w polskim prawodawstwie

W polskim prawodawstwie aktem regulującym zagadnienia związane z wolontariatem jest ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2019 poz. 688), dalej zwana ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie. Zasady regulujące wolontariat w OTOP zgodne są z ww. przepisami.

Regulamin wolontariatu w OTOP

Ogólne zasady regulujące działanie wolontariatu w Towarzystwie określa „Regulamin wolontariatu w OTOP”. Jego aktualna wersja znajduje się na stronie www.otop.org.pl.

Wolontariat a członkostwo w OTOP

Wolontariuszem może zostać każdy, niezależnie od tego, czy jest członkiem OTOP. Wyjątek od tej zasady stanowią wolontariusze działający w ramach grup lokalnych OTOP – tutaj konieczne jest spełnienie jednocześnie warunku bycia członkiem (patrz rozdział „Grupy lokalne”).

Umowa

Umowę o świadczenie wolontariatu na rzecz OTOP wolontariusz zawiera z OTOP za pośrednictwem koordynatora wolontariatu lub z jego upoważnienia koordynatora projektu, w którego ramach działa wolontariusz. Umowa może zostać zawarta ustnie lub pisemnie:

- jeśli wolontariat trwa dłużej niż 30 dni, porozumienie musi być zawarte w formie pisemnej,
- jeśli wolontariat trwa nie dłużej niż 30 dni, porozumienie może być ustne, ale rekomendowane jest sporządzenie go w formie pisemnej.

Istnieje możliwość sporządzenia umowy o świadczeniu wolontariatu na czas nieokreślony, ale zaleca się unikanie tego typu rozwiązania.

Oprócz okresu, na jaki umowa jest zawierana, w umowie określony zostaje w szczególności zakres obowiązków wolontariusza. Dodatkowo, jeśli wymaga tego zakres prac, jakie będzie wykonywał wolontariusz, regulowane są kwestie związane m.in. ze zwrotem kosztów podróży oraz ewentualnie z innymi przysługującymi wolontariuszowi świadczeniami (ubezpieczenie, materiały niezbędne do wykonania pracy). Umowa sporządzana jest przez pracownika podejmującego współpracę z wolontariuszem na podstawie obowiązującego wzoru. Sygnatariuszem umowy o świadczenie wolontariatu po stronie OTOP jest zarząd OTOP lub inna upoważniona przez Zarząd osoba. Drugim sygnatariuszem umowy jest wolontariusz. W przypadku, gdy wolontariuszem jest osoba niepełnoletnia, wymagana jest zgoda rodziców (bądź opiekunów prawnych) na zawarcie umowy

przez wolontariusza. Umowa sporządzana jest w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdego sygnatariusza.

Umowa o świadczeniu wolontariatu może być rozwiązana przez każdą ze Stron za wypowiedzeniem, a bez wypowiedzenia – z ważnych przyczyn, do których należy m.in. niewykonanie pracy przez wolontariusza.

Obowiązujący ogólny wzór umowy o świadczenie wolontariatu na rzecz OTOP znajduje się w sekretariacie OTOP. Może on zostać zmodyfikowany, jeśli istnieje taka potrzeba np. w związku z realizacją konkretnego projektu, w który zaangażowani są wolontariusze.

Bezpieczeństwo

OTOP rozpoczynając współpracę z wolontariuszem informuje go o bezpiecznych i higienicznych warunkach wykonywania pracy na rzecz OTOP oraz zapewnia takie warunki. Dotyczy to w szczególności pracy wykonywanej w trudnych warunkach terenowych. Jest to wymóg regulowany ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Powyższa ustawa reguluje również kwestie związane z przysługującym wolontariuszowi ubezpieczeniem, do których stosuje się OTOP:

1. Jeśli wolontariat jest świadczony przez okres dłuższy niż 30 dni (min. 30 dni), wolontariusz objęty zostaje ubezpieczeniem z tytułu nieszczęśliwych wypadków na mocy ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach z dnia 30 października 2002 r. W takim wypadku konieczne jest podpisanie umowy wolontarystycznej, która stanowi swego rodzaju polisę ubezpieczeniową.
2. W przypadku wolontariatu wykonywanego przez okres nie dłuższy niż 30 dni, wolontariusz jest ubezpieczony od następstw nieszczęśliwych wypadków przez OTOP. Dotyczy to również sytuacji, gdy umowa z wolontariuszem zawierana jest na czas nieokreślony.

W przypadku opisanym w punkcie 2. Wolontariusz obejmowany jest ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków (NNW) niezależnie od tego, czy jest już ubezpieczony (posiada inną polisę – indywidualną czy grupową – szkolną, pracowniczą itp.).

Niezależnie od zapisów ustawy, OTOP w miarę możliwości obejmuje wolontariuszy ubezpieczeniem NNW. W tym celu każdorazowo we wnioskach projektowych, jeśli tylko biorą pod uwagę zaangażowanie w projekt wolontariuszy, uwzględniane są koszty ubezpieczenia osób świadczących wolontariat na rzecz OTOP.

Odpowiedzialność cywilna wolontariuszy – przewodników wycieczek otwartych

Osoby uczestniczące w wyjściu (wyjeździe) terenowym organizowanym przez wolontariuszy OTOP, jeśli trwa ono krócej niż 24 godziny i nie obejmuje noclegu, biorą w nim udział na własną odpowiedzialność.

Odpowiedzialność cywilna (a nawet karna) wolontariuszy – przewodników otwartych wycieczek ornitologicznych – pojawia się wyłącznie w przypadku umyślnego działania wolontariusza na niekorzyść uczestnika wycieczki lub ich nieumyślnego działania, co do którego powinni wiedzieć, że jest nieodpowiednie (np. sugerowanie komuś, że powinien wchodzić w miejsce niebezpieczne).

Przewodnicy wycieczek nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za osoby niepełnoletnie biorące udział w wycieczce. Osoby takie mogą brać udział w tego typu wydarzeniu wyłącznie pod opieką rodziców/opiekunów prawnych lub innego opiekuna upoważnionego pisemnie przez rodziców/opiekunów prawnych.

Zaświadczenie o wolontariacie

Wolontariusz ma prawo otrzymać pisemne zaświadczenie o odbywaniu wolontariatu, w tym o zakresie wykonywanej przez niego pracy. Na prośbę wolontariusza OTOP może wystawić również pisemną opinię na temat świadczonej przez wolontariusza pracy. Wzory odpowiednich dokumentów znajdują się w sekretariacie OTOP. Jeśli wymaga tego specyfika współpracy z danym wolontariuszem, mogą one być zmieniane lub uzupełniane. Sygnatariuszem dokumentów jest koordynator wolontariatu lub inna upoważniona osoba, np. koordynator projektu.

Rozwiązywanie problemów

W wypadkach, kiedy wolontariusze napotykają na problemy wynikające z niewłaściwego traktowania przez pracowników OTOP (np. brak informacji zwrotnej o wykonywanej pracy, brak podziękowania za wykonywaną pracę, nieporozumienia związane z zakresem obowiązków i oczekiwań w stosunku do wolontariusza) zalecany jest następujący sposób postępowania:

1. Kontakt wolontariusza z pracownikiem (ustny lub korespondencyjny) celem wyjaśnienia zaistniałego problemu.
2. W przypadku, kiedy kontakt z pracownikiem nie doprowadzi do rozwiązania problemu wolontariusz powinien skontaktować się z koordynatorem projektu, w którym uczestniczy lub bezpośrednio z koordynatorem wolontariatu z prośbą o pomoc w rozwiązaniu zaistniałego problemu.

Pracownicy OTOP współpracujący bezpośrednio z wolontariuszami mogą spotkać się z sytuacjami problematycznymi. Mają one miejsce, m.in. gdy współpracy z OTOP podejmuje się osoba konfliktowa, osoba w rażący sposób łamiąca regulamin wolontariatu w OTOP, osoba niewywiązująca się ze swoich obowiązków (zawartych w umowie). W takich sytuacjach należy wdrożyć działania zaradcze, polegające na próbie wyjaśnienia sytuacji (np. w czasie rozmowy czy mediacji). Pomocne w rozwiązaniu problemu może się okazać zmniejszenie zakresu obowiązków wolontariusza lub zmiana rodzaju wykonywanej pracy (ma to w szczególności zastosowanie w sytuacji niewywiązania się przez wolontariusza z obowiązków). Dopiero, gdy podjęte próby satysfakcjonującego obie strony rozwiązania, nie przynoszą efektu i problem powtarza się, należy, za wiedzą i zgodą koordynatora wolontariatu, rozważyć zakończenie współpracy z wolontariuszem.

Jeśli jedyną drogą rozwiązania konfliktu/problemów okaże się zakończenie współpracy, powinno do niego dojść w życzliwej atmosferze. Wolontariusz musi otrzymać podziękowanie za czas i pracę, które poświęcił dla OTOP. Rozwiązanie współpracy polega przede wszystkim na rozwiązaniu umowy o świadczenie wolontariatu.

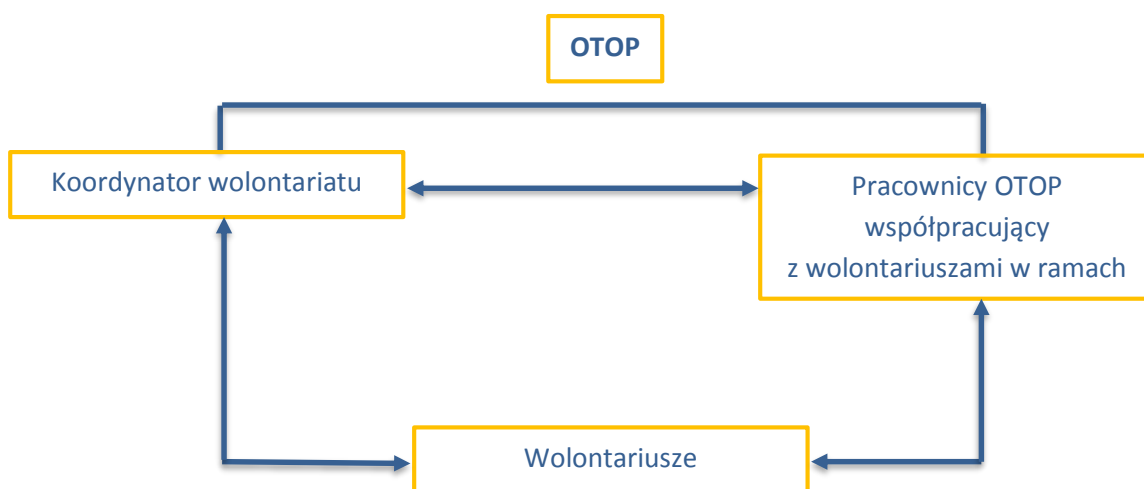

Organizacja i koordynacja wolontariatu w OTOP

Schemat organizacji wolontariatu w OTOP

Schemat organizacji wolontariatu w OTOP przedstawiono na Ryc. 1. Towarzystwo posiada wyznaczoną osobę pełniącą funkcję koordynatora wolontariatu, który jest odpowiedzialny za całość współpracy OTOP z wolontariuszami. Obowiązki koordynatora wolontariatu wypełnia jedna lub kilka osób z wyraźnym rozgraniczeniem kompetencji każdej z tych osób. Koordynator wspiera zarówno wolontariuszy, jak i samych pracowników OTOP współpracujących z wolontariuszami. Odpowiada na potrzeby obu grup. Reaguje w sytuacjach nadzwyczajnych. Jego kompetencje i zakres obowiązków opisano w dalszej części dokumentu.

Jednocześnie bezpośredni kontakt z wolontariuszami mają pracownicy współpracujący z wolontariuszami w ramach realizowanych w OTOP projektów. Zasady takiej współpracy opisano w dalszej części dokumentu.

Ryc. 1. Schemat organizacji wolontariatu w OTOP.

Finansowanie wolontariatu w OTOP

Wolontariat w OTOP finansowany jest w ramach środków własnych Towarzystwa oraz projektów realizowanych przez OTOP. Część budżetu wydatkowanego na wolontariat w OTOP stanowią środki pozyskiwane przez samych wolontariuszy (w ramach prac pozaprojektowych lub działań fundraisingowych).

Ponieważ wolontariat jest nieodzownym wsparciem wielu prowadzonych przez OTOP projektów, dobrą praktyką jest ujmowanie we wnioskach aplikacyjnych składanych przez Towarzystwo do programów dotacyjnych działań związanych z organizacją wolontariatu. W szczególności są to:

- Wszelkie działania, które mogą być realizowane przez wolontariuszy (np. monitoring/liczenia ptaków, działania z zakresu interwencji na rzecz ochrony ptaków);
- Koordynacja wolontariatu;
- Systemy motywacyjne;
- Konkursy;
- Szkolenia;

- Zjazdy integracyjne.

We wniosku aplikacyjnym praca wolontariuszy może być uwzględniana jako tzw. wkład własny organizacji, jeśli tylko wymogi formalne konkursu zezwalają na to.

Ponadto OTOP pozyskuje środki na projekty adresowane do wolontariuszy. W ramach tych projektów prowadzone być powinny:

- Rozwój wolontariatu OTOP;
- Pozyskiwanie nowych wolontariuszy;
- Motywacja obecnych wolontariuszy;
- Wsparcie organizacyjne wolontariatu;
- Wsparcie merytoryczne wolontariuszy;
- Integracja środowiska wolontariuszy.

Dobrą praktyką jest włączanie wolontariuszy w proces tworzenia wniosków aplikacyjnych, szczególnie tych, które ich dotyczą. Zapewnia to uwzględnianie rzeczywistych możliwości i potrzeb wolontariuszy w planowanych działaniach projektowych.

Działalność grup lokalnych OTOP wymagająca nakładów pieniężnych finansowana jest z subwencji pochodzących z finansowych środków własnych OTOP, w ramach projektów realizowanych przez grupy lokalne i/lub ze środków pochodzących z odpłatnej działalności grup (szczegółowo opisano to w rozdz.: Grupy lokalne OTOP).

Komunikacja z wolontariuszami

Ważną częścią współpracy z wolontariuszami jest komunikacja między nimi i Towarzystwem. W szczególności ze strony Towarzystwa istotne jest:

- Wspieranie wolontariuszy poprzez dostarczanie wiedzy i narzędzi (szkolenia, materiały edukacyjne i promocyjne itp.);
- Ułatwianie i podtrzymywanie relacji pomiędzy wolontariuszami (tzw. sieciowanie);
- Przekazywanie podziękowań i informacji zwrotnej związanej z efektami pracy wykonywanej przez wolontariuszy;
- Informowanie o potrzebie wykonania przez wolontariuszy konkretnych zadań;
- Komunikowanie obowiązujących w OTOP zasad związanych z wolontariatem, czemu służy m.in. niniejsza Polityka.

Za komunikację z wolontariuszami odpowiada koordynator wolontariatu, ważną rolę odgrywają również pracownicy współpracujący bezpośrednio z wolontariuszami. Dodatkowo sami wolontariusze mają możliwość i są zachęceni do komunikowania pracownikom OTOP swoich potrzeb, wątpliwości, zastrzeżeń.

Komunikacja z wolontariuszami odbywa się w szczególności za pośrednictwem poniższych działań:

- Wolontariusze OTOP dostają regularnie za pośrednictwem poczty elektronicznej dedykowanego im newslettera. Informacje związane z wolontariatem w OTOP przekazywane są również za pośrednictwem mediów społecznościowych. W newsletterze i mediach społecznościowych poruszane są tematy związane m. in.

z bieżącym zaangażowaniem wolontariuszy, podsumowaniem ogólnopolskich akcji edukacyjnych, w których uczestniczą wolontariusze, składane są podziękowania za konkretny wkład wolontariuszy, komunikowane są zasady wolontariatu w OTOP, zamieszczane są informacje o potrzebie nawiązania współpracy z wolontariuszami o konkretnych umiejętnościach i kompetencjach, ogłaszane są konkursy dla wolontariuszy itp.

- Rozpoczynając współpracę z nowym wolontariuszem pracownik OTOP pozostający w bezpośrednim kontakcie z wolontariuszem informuje go o bezpiecznych i higienicznych warunkach wykonywania pracy na rzecz OTOP. Dotyczy to w szczególności pracy wykonywanej w trudnych warunkach terenowych. Informacja ta powinna zostać przekazana wolontariuszowi drogą elektroniczną.
- Każdorazowo wolontariusz wykonujący pracę na rzecz OTOP otrzymuje podziękowanie za swoją pracę. Przesyła je albo koordynator wolontariatu (np. za zorganizowanie i poprowadzenie wycieczki ornitologicznej z okazji ogólnopolskiej akcji edukacyjnej), albo koordynator projektu, w którego realizację zaangażowany był wolontariusz (za konkretne działania wykonane w ramach projektu). Podziękowanie może być przekazane w formie ustnej, mailowo lub pisemnie.
- Wolontariusze pracujący na rzecz OTOP otrzymują informację zwrotną o efektach ich pracy. Informację taką przekazuje koordynator wolontariatu (np. po zakończeniu ogólnopolskiej akcji edukacyjnej, jaką są Europejskie Dni Ptaków, wolontariusze otrzymują informację o tym, ile wycieczek udało się zorganizować, ile osób wzięło w nich udział, jaki ptak był najczęściej obserwowany itp.) lub koordynator projektu, w którym uczestniczył wolontariusz. Dobrą praktyką jest uwzględnianie wolontariuszy w gronie odbiorców bezpłatnych publikacji, w których podsumowywane są dane o ptakach gromadzone z udziałem wolontariuszy. Publikacje takie stanowią bowiem naoczny dowód, że praca wolontariuszy jest wykorzystywana i przyczynia się do ochrony ptaków i ich siedlisk.
- Wolontariusze kontaktują się z OTOP za pośrednictwem koordynatora wolontariatu lub bezpośrednio współpracujących z nimi innych pracowników OTOP. Dane kontaktowe wszystkich pracowników OTOP znajdują się na stronie www.otop.org.pl.

System motywacji wolontariuszy

W miarę możliwości OTOP wdraża systemy motywacji wolontariuszy – ogólne lub dedykowane grupom wolontariuszy, angażujących się w konkretne projekty realizowane przez Towarzystwo. Celem systemów jest motywacja i mobilizacja wolontariuszy, budowanie więzi wolontariuszy z OTOP, integracja środowiska wolontariuszy, wsparcie merytoryczne wolontariuszy oraz unaocznienie im, jak ważną funkcję pełnią. Narzędziami służącymi tym działaniom są m.in. warsztaty, szkolenia, zjazdy, drobne upominki itp. Motywacji wolontariuszy służy również możliwość posługiwania się przez nich

logo OTOP na identyfikatorach, które noszą podczas wydarzeń, w których reprezentują OTOP (np. wycieczki, festyny).

Koordinator wolontariatu - łącznik pomiędzy wolontariuszami i Towarzystwem

Znaczenie stanowiska koordynatora wolontariatu

W zespole pracowników OTOP za współpracę z wolontariuszami i zarządzanie wolontariatem odpowiada koordinator wolontariatu. Jest on łącznikiem pomiędzy wolontariuszami i OTOP. Pozyskuje nowych wolontariuszy i motywuje tych współpracujących z OTOP.

Kompetencje osoby pełniącej funkcję koordynatora

Koordinatora wolontariatu charakteryzuje komunikatywność i otwartość. Potrafi jasno i zrozumiale przekazywać informacje, posiada umiejętność budowania trwałych relacji. Rozumie ideę pracy na zasadach wolontariatu oraz jej znaczenie dla realizacji działań statutowych OTOP.

Zakres obowiązków koordynatora wolontariatu

Do zakresu obowiązków koordynatora wolontariatu należy realizacja niniejszej Polityki, w szczególności poprzez:

- Zarządzanie bazą wolontariuszy OTOP;
- Pozyskiwanie nowych wolontariuszy;
- Komunikacja z wolontariuszami;
- Tworzenie i zarządzanie systemami motywacyjnymi dla wolontariuszy (np. organizacja konkursów/minikonkursów dla wolontariuszy);
- Pozyskiwanie środków na działalność wolontariatu w OTOP m.in. poprzez tworzenie/współtworzenie wniosków aplikacyjnych do programów dotacyjnych;
- Organizacja/współorganizacja wszelkiego rodzaju spotkań adresowanych do wolontariuszy, w tym szkoleń i zjazdów integracyjnych;
- Szkolenia pracowników OTOP z zakresu zasad działania wolontariatu w OTOP, zasad współpracy z wolontariuszami;
- Coroczne podsumowanie wsparcia OTOP przez wolontariuszy – raport o zakresie wsparcia różnych działalności OTOP.

Pozyskiwanie wolontariuszy przez OTOP

W celu pozyskiwania nowych wolontariuszy koordinator wolontariatu we współpracy z innymi pracownikami OTOP przeprowadza doraźne działania prowadzące do zidentyfikowania i zachęcenia do współpracy osób posiadających odpowiednie umiejętności i kompetencje. Odbywa się to m.in. poprzez:

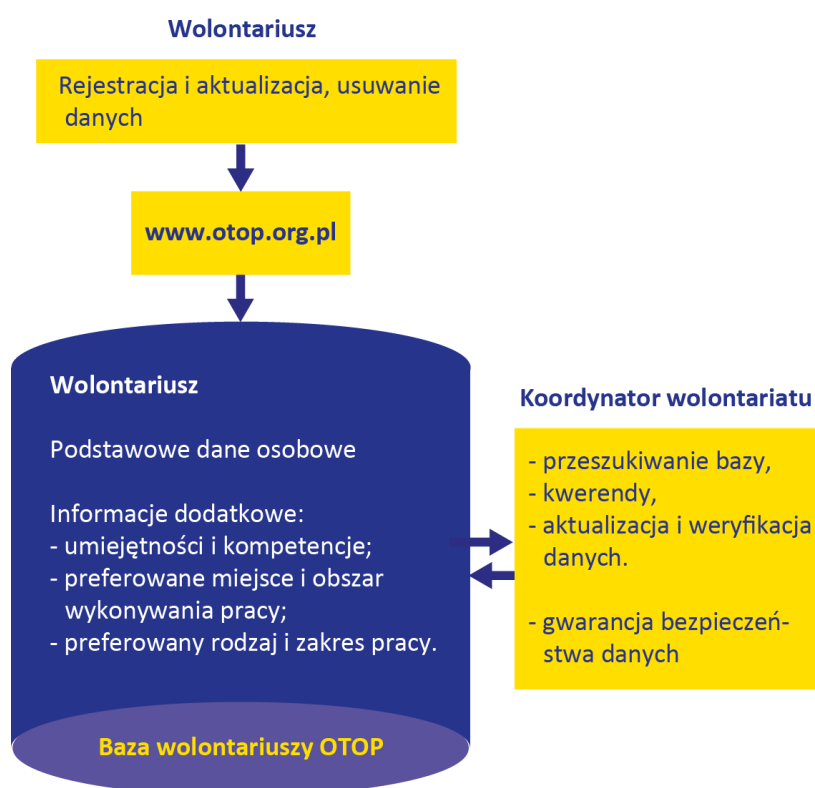
- Ogłoszenia w mediach społecznościowych,
- Ogłoszenia na stronie internetowej Towarzystwa (ewentualnie innych stronach np. poświęconych wolontariatowi),
- Ogłoszenia publikowane w kwartalniku „Ptaki”, a w miarę możliwości także innych czasopismach branżowych,

- Informowanie o możliwości współpracy z OTOP na zasadach wolontariatu podczas różnych wystąpień pracowników OTOP (w mediach, podczas zjazdów, konferencji itp.) oraz zachęcanie członków i wolontariuszy OTOP do propagowania tej informacji.
- Nawiązywanie współpracy z placówkami oświatowymi, wyższymi uczelniami oraz innymi instytucjami i organizacjami zrzeszającymi potencjalnych kandydatów na wolontariuszy OTOP.

Baza wolontariuszy OTOP

OTOP posiada bazę wolontariuszy, w której znajdują się wszystkie istotne informacje na temat osób działających/pracujących na zasadzie wolontariatu w OTOP. Ogólny schemat funkcjonowania bazy przedstawiono na ryc. 2. Co do zasady każda osoba chcąca zostać wolontariuszem/każdy wolontariusz rejestruje się w bazie. Odbywa się to przez formularz on-line dostępny na stronie www.otop.org.pl. W rejestracji on-line wolontariuszowi może pomóc, na jego prośbę, koordynator wolontariatu lub inny pracownik OTOP.

W bazie gromadzone są podstawowe dane osobowe dotyczące osób w niej zarejestrowanych (w tym imię, nazwisko, data urodzenia, adres e-mail) oraz informacje dodatkowe ułatwiające identyfikację kwalifikacji zawodowych i kompetencji wolontariusza.

Ryc. 2. Schemat bazy danych wolontariuszy OTOP i jej obsługi.

Dostęp do danych zgromadzonych w bazie wolontariuszy posiada koordynator wolontariatu oraz inne osoby upoważnione (na stałe lub czasowo) przez administratora danych. Korzystanie z bazy

odbywa się zgodnie z aktualną polityką bezpieczeństwa danych OTOP i przy zachowaniu wszystkich środków bezpieczeństwa danych, jakimi są dane osobowe wolontariuszy.

Przynajmniej raz w roku informacje zebrane w bazie są weryfikowane. Polega to m.in. na usuwaniu z bazy danych wolontariuszy, z którymi współpraca została zakończona, uzupełnianiu brakujących/dodatkowych informacji (jeśli takie się pojawiły).

Ochrona danych osobowych wolontariuszy (polityka prywatności)

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1), dalej "RODO":

- Administratorem danych osobowych wolontariuszy zgromadzonych w bazie wolontariuszy OTOP jest Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, reprezentowane przez Zarząd OTOP, z siedzibą w Markach, 05-270 Marki, kontakt tel. 22 761 82 05 lub e-mail: biuro@otop.org.pl;
- Dane osobowe wolontariuszy przetwarzane są w celu realizacji celów statutowych Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków – na podstawie Art. 6 ust. 1 lit. a, b RODO;
- Każda osoba zarejestrowana w bazie posiada prawo dostępu do swoich danych osobowych, prawo żądania ich sprostowania oraz ograniczenia przetwarzania;
- Każda osoba, której dane osobowe przechowywane są w bazie wolontariuszy OTOP, ma prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, gdy uzasadnione jest, że jej dane osobowe przetwarzane są przez administratora niezgodnie z RODO.

Współpraca pracowników OTOP z wolontariuszami

Współpracę z wolontariuszami pracownik OTOP rozpoczyna od pozyskania informacji na temat osób zainteresowanych wsparciem OTOP w danej dziedzinie. Koordynator wolontariatu na prośbę innych pracowników OTOP wyszukuje w bazie osoby posiadające poszukiwane kwalifikacje i/lub kompetencje. Aby mógł to zrobić, pracownik OTOP poszukujący wolontariuszy do współpracy określa:

- Projekt, w którego ramach odbywać się będzie współpraca,
- Wymagane i fakultatywne kwalifikacje i kompetencje wolontariusza/ewentualnie od razu precyzuje, co ma być wynikiem pracy wolontariusza (ma to zastosowanie w przypadku poszukiwania zdjęć, rysunków itp.),
- Określa, w jakim miejscu/regionie Polski ma być wykonywana praca (jeśli nie może to być praca zdalna).

Koordynator wolontariatu przeszukuje bazę wolontariuszy i odsyła pracownikowi kontakty do osób zainteresowanych współpracą w danej dziedzinie i regionie. Zidentyfikowani wolontariusze zapraszani są do współpracy.

Każdorazowo podjęcie współpracy z wolontariuszem rozpoczyna się od podpisania umowy o świadczenie wolontariatu – podpisanie umowy nie zawsze jest obowiązkowe, ale jest rekomendowane (patrz rozdział „Podstawowe zasady regulujące działanie wolontariatu w OTOP. Umowa”).

Pracownik współpracujący z wolontariuszem ma prawo egzekwować wykonanie przez wolontariusza prac, które sprecyzowane zostały w umowie.

Pracownik OTOP współpracujący z wolontariuszami na potrzeby jednorazowych zadań lub długoterminowo w ramach realizowanych przez OTOP projektów, pozostaje w bezpośrednim kontakcie z wolontariuszem, którego pracę organizuje. W tym przede wszystkim:

- Informuje go o zakresie prac, koniecznych do wykonania i „odbiera” wykonana przez niego pracę;
- W trakcie wykonywania przez wolontariusza pracy i na zakończenie współpracy, składa podziękowanie za zaangażowanie i pomoc wolontariusza;
- Jeśli ma to zastosowanie, informuje wolontariusza o tym, co zrobił dobrze, a co w jego pracy wymaga korekty (dzięki takiej informacji zwrotnej wolontariusz zyskuje wiedzę o jakości pracy, którą wykonuje, jak również poszerza swoją wiedzę i kompetencje);
- Jeśli w danym momencie istnieje jakakolwiek oferta szkoleniowa/integracyjna dla wolontariuszy OTOP, informuje o tym. Włącza również wolontariusza do realizowanych przez OTOP systemów motywacyjnych;
- Na życzenie wolontariusza sporządza zaświadczenie o wolontariacie;
- Ze swoich zobowiązań w stosunku do wolontariuszy wywiązuje się terminowo.

Jeśli ma to zastosowanie pracownik współpracujący z wolontariuszem uzyskuje potwierdzenie wykonania pracy, której wolontariusz się podjął. Przykładami takiego potwierdzenia są:

- Sprawozdanie w ustalonej formie;
- Przedmiot/dokument wykonany przez wolontariusza w ramach zadania;
- Dokumentacja fotograficzna lub filmowa, relacja w mediach z wydarzenia realizowanego przez wolontariusza.

W sytuacji, gdy w bazie nie są zarejestrowane osoby o wymaganych kwalifikacjach/kompetencjach, koordynator wolontariatu (we współpracy z pracownikiem OTOP poszukującym wolontariuszy) podejmuje próbę pozyskania do współpracy nowych wolontariuszy (patrz rozdział: “Pozyskiwanie wolontariuszy przez OTOP”).

Oferta dla wolontariuszy OTOP

Stając się częścią społeczności wolontariuszy OTOP, wolontariusz ma możliwość wykorzystania swojej wiedzy i umiejętności na rzecz ochrony przyrody, a co za tym idzie – spędza swój wolny czas w fascynujący i pożyteczny sposób. Przygoda z wolontariatem w OTOP to także niepowtarzalna szansa na zdobycie doświadczenia zawodowego i poznanie innych osób dzielących te same zainteresowania

Pasja i umiejętności wolontariuszy wspierają wiele działań na rzecz ochrony ptaków, które inicjuje i koordynuje OTOP. Wolontariusze OTOP:

- Gromadzą dane o liczebności i rozmieszczeniu ptaków;
- Biorą udział w badaniach terenowych ptaków (m.in. w ramach ogólnopolskich programów takich jak Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych, Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych);
- Pracują z danymi dotyczącymi obserwacji ptaków (wprowadzają dane do baz, przeprowadzają analizy statystyczne);
- Pracują na rzecz ochrony przyrody w rezerwach zarządzanych przez OTOP rezerwach przyrody zarządzanych przez OTOP;
- Podejmują interwencje na rzecz ochrony ptaków i ich siedlisk;
- Pomagają zdobywać środki na ochronę zagrożonych gatunków ptaków i ich siedlisk,
- Edukują dzieci i dorosłych o ptakach i przyrodzie;
- Organizują lokalne wydarzenia związane z tematyką ptasią, w tym uczestniczą w ogólnopolskich akcjach OTOP (w tym organizują wycieczki ornitologiczne podczas m.in. Europejskich Dni Ptaków, Zimowego Ptakoliceń czy Światowych Dni Ptaków Wędrownych),
- Biorą udział w targach, festiwalach i imprezach plenerowych, edukując o ptakach i przyrodzie, jednocześnie promując OTOP;
- Kontaktują się z lokalnymi mediami;
- Piszą artykuły do kwartalnika "Ptaki", teksty do książek/biuletynów/broszur wydawanych przez OTOP, teksty publikowane na stronach internetowych OTOP;
- Udostępniają fotografie lub rysunki ptaków/przyrody na potrzeby wydawnictw OTOP, stron internetowych Towarzystwa itp.;
- Pomagają tłumaczyć teksty;
- Udzielają konsultacji prawnych;
- Uczestniczą w pracach biurowych poszczególnych regionalnych biur OTOP.

Powyższa lista działań, w jakie mogą zaangażować się osoby, chcące współpracować z OTOP na zasadzie wolontariatu, jest listą otwartą.

Grupy lokalne OTOP

Grupy lokalne OTOP – czym są i jak działają

Grupy lokalne OTOP to szczególny przypadek wolontariatu i członkostwa w OTOP jednocześnie. Są jedną z najważniejszych form działania członków Towarzystwa. Powstają z inicjatywy samych członków, którzy podejmują się wspólnych działań, realizując cele i zadania Towarzystwa w środowisku lokalnym. Działania grup muszą być zgodne ze statutem OTOP.

Zaangażowanie grup lokalnych pozwala na realizację misji OTOP w środowiskach lokalnych – bezpośrednio w regionach działania samych grup. Stąd między innymi wynika niezwykle ważna rola, jaką grupy odgrywają w strukturze OTOP.

Zasady funkcjonowania grup lokalnych OTOP zebrane zostały w „Regulaminie grup lokalnych Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków”. Regulamin jest dokumentem przyjętym uchwałą Zarządu OTOP. Stanowi załącznik do niniejszej polityki. Publikowany jest również na stronie internetowej Towarzystwa. Zgodnie z regulaminem grupę lokalną powołuje Zarząd OTOP na wniosek co najmniej pięciu członków OTOP związanych z jednym regionem Polski. Każda grupa lokalna ma swojego lidera biorącego odpowiedzialność za jej działania oraz za komunikację z OTOP. Lider

wybierany jest wewnętrznie, przez członków grupy na zasadzie demokratycznych wyborów, w których może wziąć udział każdy członek grupy.

Na stronie internetowej Towarzystwa znajduje się aktualna lista grup lokalnych, z listą ich liderów wraz z danymi umożliwiającymi kontakt z każdym z liderów.

Zakres działalności grup lokalnych

Grupy lokalne OTOP prowadzą zróżnicowaną działalność (zawsze zgodną z misją Towarzystwa), której charakter zależy od samych członków grup, ich przygotowania merytorycznego, zainteresowań i czasu, jaki mogą poświęcić na pracę na rzecz szerzenia misji OTOP. Do zadań realizowanych przez grupy należą m.in.:

- Monitoring ptaków;
- Interwencje na rzecz ptaków;
- Czynna ochrona ptaków i ich siedlisk;
- Edukacja przyrodnicza;
- Organizacja wydarzeń związanych z dorocznymi akcjami edukacyjnymi OTOP;
- Kampanie na rzecz ochrony ptaków i ich siedlisk w szczególności w środowiskach lokalnych.

Finansowanie działalności grup lokalnych OTOP

Działalność grup lokalnych OTOP w zakresie wymagającym nakładów pieniężnych finansowana może być m.in. z takich źródeł jak:

- Subwencje przyznawanych grupom w ramach finansowych środków własnych OTOP;
- Środki pozyskiwane na realizację projektów z zewnętrznych programów dotacyjnych:
 - a. Bezpośrednio przez samą grupę (jeśli program dopuszcza udział grup nieformalnych);
 - b. Z pośrednictwem OTOP (jeśli zgodnie z konkursem, organizowanym w ramach konkretnego programu dotacyjnego mogą w nim brać udział wyłącznie sformalizowane organizacje). W takiej sytuacji koordynator wolontariatu pomaga grupie ubiegającej się o środki finansowe w dokonaniu wszelkich wymaganych procedur, a także opiniuje wniosek aplikacyjny;
- Środki pozyskiwane przez grupy lokalne w ramach działalności statutowej odpłatnej i nieodpłatnej (np. sprzedaż przypinek z ptakami, organizacja płatnych wycieczek ornitologicznych, organizacja płatnych zajęć dla szkół, przedszkoli).

Konsultacja planowanych działań grupy lokalnej z pracownikiem OTOP odpowiedzialnym za współpracę z grupami lokalnymi

Co do zasady nie wymagają konsultowania plany działalności grupy związane ze standardowymi działaniami podejmowanymi przez grupy (tj. ekointerwencje, monitoring przyrodniczy, prowadzenie

działań edukacyjnych, udział w piknikach/festynach/targach). Inne aktywności powinny zostać, przed podjęciem, skonsultowane z koordynatorem wolontariatu. Jeśli zakres działania nie wpisuje się w misję Towarzystwa, Zarząd Towarzystwa lub jego pełnomocnik (w porozumieniu z koordynatorem wolontariatu) ma prawo zabronić grupie wykonania takiego działania pod szyldem grupy lokalnej OTOP.

Jeśli planowane działanie wykracza poza standardowy zakres działalności grupy lub dotyczy niejednoznacznej sprawy, koordynator może skonsultować je z innymi pracownikami sekretariatu, a nawet Zarządem OTOP.

Dobłą praktyką jest bieżące informowanie koordynatora wolontariatu o wszelkich planowanych wydarzeniach organizowanych przez grupę. W szczególności dotyczy to wydarzeń, których promocja poprzez media OTOP (strona, profil na Facebooku, kwartalnik „Ptaki”) mogą pomóc wypromować wydarzenie. Grupy zachęcane są do takiego postępowania.

Raportowanie działalności merytorycznej i finansowej grup lokalnych

Każda grupa lokalna jest zobowiązana do przedstawienia rocznego sprawozdania z działalności merytorycznej i, jeśli pozyskiwała środki na tę działalność, rocznego sprawozdania finansowego. Sprawozdanie przekazuje lider grupy koordynatorowi wolontariatu każdego roku, nie później niż 31 marca.

Sprawozdanie merytoryczne zawiera w szczególności:

- Opis działań, które wykonała grupa w roku, którego dotyczy sprawozdanie;
- Kopie publikacji, które ukazały się (szczególnie w prasie lokalnej) w związku z działalnością grupy, a w przypadku audycji radiowych - linku do nagrań, jeśli zostały udostępnione przez stację radiową;
- Zdjęć obrazujących przeprowadzone działania.

Sprawozdanie finansowe zawiera w szczególności bilans przychodów i kosztów związanych z działalnością grupy.

Wzór rocznych sprawozdań merytorycznego i finansowego przesyła liderom grup koordynator wolontariatu.

Nieprzesłanie rocznego sprawozdania może skutkować rozwiązaniem grupy przez Zarząd OTOP.

Dobłą praktyką jest informowanie koordynatora wolontariatu na bieżąco o najciekawszych wydarzeniach, których organizatorem lub uczestnikiem jest grupa. Praktyka ta umożliwia koordynatorowi bieżące promowanie wydarzeń będących udziałem grup (np. poprzez informacje na stronie Towarzystwa, w kwartalniku „Ptaki”). W niektórych sytuacjach bieżące raportowanie jest wręcz konieczne (np. rozliczanie środków pozyskanych na działalność grupy we wszelkiego rodzaju konkursach).

Pożądane jest również bieżące informowanie koordynatora wolontariatu o wszelkich odbytych wystąpieniach medialnych przedstawicieli grup dotyczących problematyki ochrony ptaków i przyrody w ogóle. Zobowiązany do tego jest każdy lider grupy. Koordynator wolontariatu komunikując się z grupami zachęca do takiego postępowania.

Wsparcie merytoryczne wolontariuszy

OTOP dostrzega potrzebę poszerzania wiedzy wolontariuszy współpracujących z Towarzystwem. Często chęć poszerzania wiedzy jest głównym motywem podejmowania współpracy przez wolontariusza. Stąd OTOP zapewnia wsparcie merytoryczne wolontariuszom w szczególności poprzez:

- Organizację szkoleń/warsztatów;
- Informacje publikowane na stronie Towarzystwa, w czasopiśmie Ptaki, a także w newsletterze dedykowanym wolontariuszom;
- Umożliwianie konsultacji problemów wolontariuszy ze specjalistami odpowiednich dziedzin (np. konsultacje prawne);
- Materiały edukacyjne publikowane lub udostępniane w formie elektronicznej poprzez strony OTOP (w tym e-learning).

Integracja społeczności wolontariuszy

OTOP dostrzega potrzebę integracji społeczności wolontariuszy zarówno w obrębie samego Towarzystwa, jak w ogólnej społeczności osób angażujących się w ochronę ptaków i przyrody. Wszelkie formy integracji zapewniają wolontariuszom możliwość poznania osób o podobnych przekonaniach i dążeniach, co często jest podstawowym motywem angażowania się w wolontariat. Stąd OTOP zachęca wolontariuszy do udziału we wszelkiego rodzaju akcjach edukacyjnych, formalnych spotkaniach ornitologów (zjazdach, konferencjach), jak również spotkaniach nieformalnych. W miarę możliwości OTOP sam inicjuje organizację spotkań wolontariuszy (np. zjazdów).

Postanowienia końcowe

“Polityka wolontariatu w OTOP” zaczyna obowiązywać z dniem uchwalenia. Dokument może podlegać zmianom, które każdorazowo wymagają zatwierdzenia przez Zarząd OTOP.

